

Patienten i pressen

- politik og overordnede retningslinjer for mediernes adgang til at filme, fotografere eller interviewe patienter

Dato 1.2.2016

Åbenhed i den offentlige sektor er en grundlæggende forudsætning for et velfungerende demokrati. Uden åbenhed har borgerne, herunder medierne, ikke reel mulighed for at vide, hvordan deres skatte kroner forvaltes i praksis. I Region Midtjyllands kommunikationspolitik hedder det da også, at "god kommunikation er åbenhed og tilgængelighed".

Side 1

Herudover ønsker Region Midtjylland at bidrage aktivt til at højne vidensniveauet i befolkningen om rammer og tilbud på sundhedsområdet, hvor der i disse år sker mange forandringer. Synlighed i medierne kan bidrage til at skabe tryghed blandt patienterne og til at fremme stoltheden hos de ansatte og støtte op omkring fortsat rekruttering af dygtige unge til sundhedsuddannelserne.

Dermed ses rigtigt mange gode grunde til at synliggøre sundhedsvæsenet via et samarbejde med medierne. Disse vil ofte efterspørge konkrete eksempler og mennesker i tekst, lyd og billede – for at fortælle ikke kun "systemets historie", men en historie om og for mennesker.

Samtidig er det en ufravigelig forudsætning, at det sundhedsfaglige arbejde i Region Midtjylland lever op til gældende lovgivning og den hermed forbundne etik. Region Midtjylland har en vigtig opgave i at beskytte patienten mod uønsket eksponering i medierne. Herunder at patientens kontakt med og behandling i sundhedsvæsenet er et forhold udelukkende mellem patient og behandler, med mindre at patienten giver samtykke til at medvirke i en artikel, tv-udsendelse eller lign. Presseadgang til sundhedsområdet – og især den akutte del af dette - kræver opmærksomhed og høj etik, da der typisk er tale om patienter og pårørende i en meget sårbar situation.

Der er altså tale om et spændingsfelt mellem på den ene side ønsket

om en åben og kommunikerende offentlig sektor og på den anden side kravet - og ønsket - om at leve op til lovgivningen og et højt etisk niveau.

For at finde den rette balance mellem de to hensyn, skal en række betingelser være opfyldt, hvis Region Midtjylland skal indgå et samarbejde med pressen, hvor patienter eksponeres i tekst, lyd eller billede. Betingelserne dækker alle dele af sundhedsområdet i regionen.

Denne politik har hovedfokus på produktioner over et længere tidsforløb. Typisk mere magasinprægede udsendelser/artikler med patienten i en central rolle. Men den ridser også betingelserne op for pressens adgang til patienter, når det gælder den løbende nyhedsproduktion, hvor pressen opererer med korte deadlines.

A. Løbende produktion af nyheder

Her skal medierne naturligvis leve op til lovgivningen. Men krav om skriftlig kontrakt vil være umuligt og urimeligt at håndtere i en sammenhæng, hvor elektroniske/digitale medier opererer med deadlines her og nu.

Lovgivningen forbyder fotografering af personer uden samtykke på ikke frit tilgængelige områder. Region Midtjyllands hospitaler, institutioner m.v. er som udgangspunkt ikke frit tilgængelige områder. Derfor kan patienter og pårørende opholde sig her uden at bekymre sig om, at der bliver filmet eller fotograferet. Det gælder såvel indendørs som udendørs, og det gælder også eksempelvis forhaller, parkeringspladser og parker tilhørende regionen samt i ambulancer og akutlægebiler.

Ved særlige lejligheder som fx åbent hus-arrangementer kan der gives generel tilladelse til at fotografere/filme.

Pressens adgang til hospitalet sker derfor på følgende betingelser:

1. Adgang efter aftale

- Pressen skal kontakte den lokale ledelse på afdelingen eller den lokale kommunikationsafdeling for at få adgang til at filme, fotografere eller interviewe på hospitalet.
- Henvender pressen sig direkte til afdelingen, vurderer den lokale ledelse, om der er behov for bistand fra den lokale kommunikationsafdeling.
- Uanset pressens tilstedeværelse har behandling af patienten altid første prioritet. Pressens tilstedeværelse må aldrig forhindre den optimale behandling af patienten.

2. Altid dokumenteret samtykke

- Mediet skal altid indhente samtykke fra patienter, pårørende og ansatte, når disse skal indgå i interview, film eller foto. Mediet skal kunne dokumentere, at patienten har givet samtykke skriftligt eller på kamera.
- Videregiver en sundhedsperson helbredsoplysninger mv., eksempelvis ved at udtale sig om patienten i forbindelse med en optagelse, kan dette alene ske med patientens samtykke. Sundhedspersonen følger i øvrigt altid sundhedslovens regler om videregivelse, hvis en patients helbredsoplysninger videregives i forbindelse med en optagelse.
- Samtykke indhentes som udgangspunkt altid forud for en optagelse. Hvis dette ikke er muligt, patientens tilstand/situation taget i betragtning, indhentes samtykke snarest muligt. Der gives relevant og tilstrækkelig information til de personer, der ønskes samtykke fra.
- Patienter og pårørende, som optræder i baggrunden på en optagelse, må ikke kunne genkendes.

- Personhenførbare data på fx journaler og skærme skal sløres.
- Syge mennesker og deres pårørende er i en presset situation. Derfor bør patienten i de samarbejdskontrakter, der indgås mellem fx en hospitalsafdeling og et medie, have god tid til at overveje, om han eller hun ønsker at blive eksponeret i pressen. Der bør være så god tid til denne overvejelse, at patienten både selv kan nå at gennemtænke situationen og evt. drøfte den med familie og venner.

Et samtykke kan altid trækkes tilbage. Mediet kan dog efterfølgende vælge at bringe en udsendelse, hvor patienten fx sløres. Eller et interview med oplysninger i anonymiseret form.

B. Produktioner over et længerevarende tidsforløb (magasinproduktioner mv.)

Pressens adgang til patienter sker på følgende betingelser:

1. Patientbehandling og -omsorg har første prioritet

- Uanset pressens tilstedeværelse har behandling af patienten altid første prioritet. Dette fremgår af standardkabelonen og sikrer, at pressens tilstedeværelse aldrig forhindrer den optimale behandling af patienten.

2. Medvirken besluttet lokalt

- Det er hospitalsledelsen, der i dialog med medarbejderne og den lokale ledelse beslutter, om man vil indgå et længerevarende samarbejde med et medie. Her afvejer hospitalsledelsen tidspunkt, ressourcer, formål, situation samt graden af tillid til, at der kan etableres et velfungerende samarbejde med det pågældende medie.
- Alle ansatte – ledere som medarbejdere – har retten til at bestemme, om de ønsker at medvirke i elektroniske eller trykte medier. Dette gælder dog ikke topledelsen, der som udgangspunkt må forventes at være parat til at udtale sig til pressen.¹

3. Altid skriftlig kontrakt

- Pressens adgang til patienten reguleres altid i form af en skriftlig kontrakt mellem mediet og den pågældende del af Region Midtjyllands organisation.
- Alle kontrakter tager udgangspunkt i en af to regionale standardkabeloner, som sætter rammerne for hhv. trykte medier og for radio-/tv-medier. Kontrakterne sikrer, at relevante og væsentlige områder berøres. Ikke mindst at sundhedsloven overholdes på alle områder – herunder fx samtykke og håndtering af personfølsomme data.
- Det er vigtigt, at der er ressourcer til at udarbejde disse kontrakter samt følge op på dem fx via gennemsyn af filmklip forud for udsendelse. Derfor kan en årsag til at sige nej til indgå i et samarbejde med pressen være mangel på mulighed for at etablere disse kontrakter samt sikre fornøden opfølgning.

4. Altid dokumenteret samtykke

- Mediet skal altid indhente samtykke fra patienter, pårørende og ansatte, når disse skal indgå i interview, film eller foto. Mediet skal kunne dokumentere, at patienten har givet samtykke skriftligt eller på kamera.
- Videregiver en sundhedsperson helbredsoplysninger mv., eksempelvis ved at udtale sig om patienten i forbindelse med en optagelse, kan dette alene ske med patientens samtykke. Sundhedspersonen følger i øvrigt altid sundhedslovens regler om videregivelse, hvis en patients helbredsoplysninger videregives i forbindelse med en optagelse.

¹ "Patienten i pressen" fokuserer på borgerne. Der er i regi af Regions-MEDudvalget udarbejdet en særlig politik for billed- og lydmedier. Den har fokus på medarbejdernes forhold.

- Samtykke indhentes som udgangspunkt altid forud for en optagelse. Hvis dette ikke er muligt, patientens tilstand/situation taget i betragtning, indhentes samtykke snarest muligt. Der gives relevant og tilstrækkelig information til de personer, der ønskes samtykke fra.
- Patienter og pårørende, som optræder i baggrunden på en optagelse, må ikke kunne genkendes.
- Personhenførbare data på fx journaler og skærme skal sløres.
- Syge mennesker og deres pårørende er i en presset situation. Derfor bør patienten i de samarbejdskontrakter, der indgås mellem fx en hospitalsafdeling og et medie, have god tid til at overveje, om han eller hun ønsker at blive eksponeret i pressen. Der bør være så god tid til denne overvejelse, at patienten både selv kan nå at gennemtænke situationen og evt. drøfte den med familie og venner.

Et samtykke kan altid trækkes tilbage. Mediet kan dog efterfølgende vælge at bringe en udsendelse, hvor patienten fx sløres. Eller et interview med oplysninger i anonymiseret form.

5 Fokus på oplysning og debat

- Region Midtjylland ønsker at samarbejde med medier om indslag/artikler, der har fokus på oplysning og samfundsdebat.

6. Kommunikationsafdeling er indgangsdør

- Den skriftlige kontrakt indgås altid via en kommunikationsafdeling på et hospital eller via Koncern Kommunikation.
- Der holdes altid et møde i forbindelse med kontraktindgåelsen. Dette er vigtigt for at afklare formålet og for at skabe den nødvendige tillid mellem parterne.
- En repræsentant for hospitalet deltager som minimum ved reportagens start. Normalt vil repræsentanten være fra den relevante kommunikationsafdeling.

C. Appendix: Straffeloven om fotografering og lydoptagelse

Det kræver tilladelse/samtykke at billedoptage på et ikke frit tilgængeligt sted. Et ikke frit tilgængeligt sted er et område, som offentligheden ikke har adgang til. Uden tilladelse/samtykke til billedoptagelse på et ikke frit tilgængeligt sted, vil der være tale om uberettiget billedoptagelse i straffelovens forstand.

Et hospital er som udgangspunkt et ikke frit tilgængeligt sted. Eksempelvis er sengestuer, lokaler hvor patienterne opholder sig, personalerum, møderum og lignende alene tilgængelig for personer med tilknytning. Det kan imidlertid diskuteres hvorvidt, der kan findes hospitalsområder, der kan anskues som værende frit tilgængeligt.

Af hensyn til patienterne, deres sygdom, behandling mv. samt af hensyn til personale, foretager arbejdsgruppen den bredest mulige fortolkning af ikke frit tilgængelig således, at alle dele af et hospitalsområde er et ikke frit tilgængeligt sted. Hertil kommer, at Dansk Journalistforbund i deres pjece "Fotografering og privatlivets fred" tilkendegiver, at et hospital er et ikke frit tilgængeligt sted.

Det er alene forbudt at optage samtaler, som man ikke selv deltager i. Ved optagelse af en samtale man selv deltager i, er det hensynsfuldt at oplyse det på forhånd, men fuldt ud lovligt at lade være.

"Vedrørende brug af billeder, der finder sted efter optagelse, skal man være opmærksom på følgende: Straffelovens fastslår et forbud mod uberettiget videregivelse af billeder vedrørende andens private forhold, eller i øvrigt billeder af den pågældende under omstændigheder, der åbenbart kan forlanges unddraget offentligheden, jf. straffelovens § 264 d. Uberettiget videregivelse er videregivelse uden tilstrækkelig samtykke fra den der fotograferes. Sygdom henregnes eksempelvis som et privat forhold. Straffelovens § 267 beskytter blandt andet mod billedmæssige ærekrænkelser.

Der er udarbejdet følgende standardskabeloner for tv-indslag:

- Aftale om tv-produktion
- Samtykke fra patienter/pårørende
- Samtykke fra medarbejdere
- Opslag om tv-optagelser

Anden version, februar 2016. Første version blev godkendt af regionsrådet 25.juni 2014